

VU Research Portal

Geven door huishoudens

Bekkers, R.H.F.P.; de Wit, A.

published in

Geven in Nederland 2013. Giften, nalatenschappen, sponsoring en vrijwilligerswerk 2013

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Bekkers, R. H. F. P., & de Wit, A. (2013). Geven door huishoudens. In T. N. M. Schuyt, B. M. Gouwenberg, & R. H. F. P. Bekkers (Eds.), *Geven in Nederland 2013. Giften, nalatenschappen, sponsoring en vrijwilligerswerk* (pp. 37-65). Reed Business education.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Geven door huishoudens

Prof. dr. René Bekkers en Arjen de Wit MSc

Samenvatting

De totale waarde van giften van geld en goederen door Nederlandse huishoudens bedraagt in 2011 € 1.829 miljoen. Dit bedrag is lager dan het bedrag over 2009 (€ 1.938 miljoen). Gecorrigeerd voor de inflatie is de waarde van de giften en goederen die zijn gegeven door huishoudens in Nederland sinds 2009 gedaald met 10%. De giften van huishoudens vertegenwoordigen in 2011 0,30% van het bbp.

Gemiddeld schenkt een Nederlands huishoudens in 2011 giften in de vorm van geld ter waarde van € 200. Dit bedrag is sinds 2009 gedaald met 5%. 85% van de Nederlandse huishoudens geeft geld aan goededoelenorganisaties en 38% geeft goederen. De daling in het totaalbedrag aan giften is voornamelijk veroorzaakt door een daling in de waarde van de gedoneerde goederen. De gemiddelde gift per huishouden is in de afgelopen tien jaar (tussen 2001 en 2011) stelselmatig afgenomen. De groei van het totaal aantal huishoudens in Nederland heeft deze afname gedeeltelijk gecompenseerd.

Huishoudens geven het vaakst aan gezondheid (71%), op afstand gevolgd door milieu, natuurbehoud en dierenbescherming (43%) en internationale hulp (37%). Minder dan een derde (29%) van de huishoudens geeft aan kerk en levensbeschouwing, maar dit doel ontvangt wel de hoogste bedragen. Giften aan kerk en levensbeschouwing maken in 2011 40% van het totaalbedrag aan giften van huishoudens uit. Dit aandeel is sinds 2009 wel gedaald. Organisaties op het terrein van internationale hulp en gezondheid ontvangen respectievelijk 15% en 13% van de giften van Nederlandse huishoudens.

Hoewel de traditionele huis-aan-huiscollecte de meest gebruikte manier om te geven is gebleven, is de populariteit ervan wel wat afgenomen. In 2005 gaf nog 90% van de huishoudens op deze manier; in 2011 is dit 79%. Ook veel andere manieren van geven zijn licht afgenomen in populariteit sinds 2009. Nieuwe vormen van geven, bijvoorbeeld per sms en via internet, zijn de afgelopen jaren nog niet erg populair geworden.

Voor het geefgedrag van Nederlandse huishoudens gaat de 80/20-regel op: 20% van de huishoudens is verantwoordelijk voor 80% het totaalbedrag aan giften. Er zijn grote verschillen tussen huishoudens in het geefgedrag. Het gemiddelde bedrag aan giften per huishouden per jaar is in 2011 als gezegd € 200, maar 71% van de huishoudens geeft minder dan dit bedrag. De helft van de huishoudens geeft minder dan € 50 per jaar.

Verschillen in geefgedrag hangen samen met sociaaleconomische kenmerken zoals leeftijd (ouderen geven meer), opleidingsniveau (hoger opgeleiden geven meer), inkomen en vermogenspositie (hoe meer financieel vermogen, hoe meer wordt gegeven) en religie (kerkelijke Nederlanders, en met name protestanten, geven meer). Het geefgedrag van huishoudens neemt toe met altruïstische waarden, vertrouwen in goededoelenorganisaties, sociale druk om te geven en de frequentie waarmee huishoudens worden benaderd om giften te doen. Belangrijke prosociale waarden die de geefbereidheid bepalen zijn sinds 2004 minder sterk geworden. Het vertrouwen in goededoelenorganisaties is gedaald, evenals altruïstische waarden en het gevoel van sociale verantwoordelijkheid.

Nota bene:

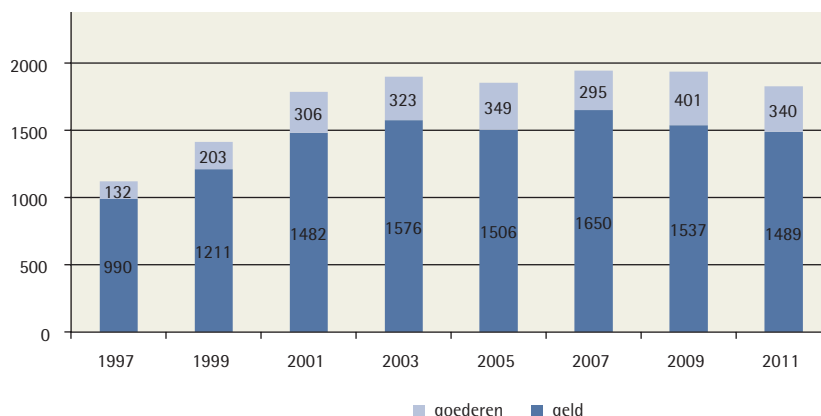
De schattingen van het geefgedrag van huishoudens zijn net als in het voorgaande 'Geven in Nederland'-onderzoek gebaseerd op de gegevens van autochtone en allochtone huishoudens. In deze steekproeven bevinden zich nauwelijks vermogende Nederlanders. Hierdoor wordt het geefgedrag vermoedelijk onderschat. De schattingen kunnen nog verbeterd worden door ook gegevens over het geefgedrag van vermogende Nederlanders mee te nemen in de totaalbedragen. Daarvoor is een weegfactor nodig die met gegevens van het CBS zal worden samengesteld. De schattingen van het geefgedrag van vermogende Nederlanders worden voorts nog in een apart hoofdstuk beschreven. Wanneer met de CBS-gegevens de representativiteit van de steekproef onder vermogende Nederlanders bepaald kan worden, kunnen de schattingen van het geefgedrag van vermogende Nederlanders in de totaalbedragen worden verwerkt.

1.1 Giften van geld en goederen

1.1.1 Hoeveel wordt gegeven?

De totale waarde van door huishoudens in 2011 gegeven geld en goederen wordt geschat op 1.829 miljoen euro. Figuur 1.1 geeft de trend weer sinds 1997. Na een sterke stijging van de giften aan het eind van de twintigste eeuw is de groei in de giften afgevlakt. Tussen 2009 en 2011 is de nominale waarde van giften (niet gecorrigeerd voor inflatie) met 6% gedaald. De giften zijn voor het grootste deel (81%) giften in de vorm van geld door huishoudens (1.489 miljoen euro) en voor een kleiner deel uit giften in de vorm van goederen (340 miljoen euro). De geschatte waarde van gedoneerde goederen is in 2011 een stuk lager dan in 2009, toen de waarde nog op 401 miljoen euro lag. De daling in de giften van huishoudens in de vorm van geld is kleiner en bedraagt ongeveer 48 miljoen euro. De totale waarde van giften van geld daalde van 1,54 miljard in 2009 naar 1,49 miljard in 2011. Dit is een daling van 3%. De daling in de giften in de vorm van goederen is veel sterker (15%).

Figuur 1.1 Totaal gegeven bedrag aan geld en goederen in euro's door Nederlandse huishoudens, 1997-2011 (nominale waarde, niet gecorrigeerd voor inflatie)

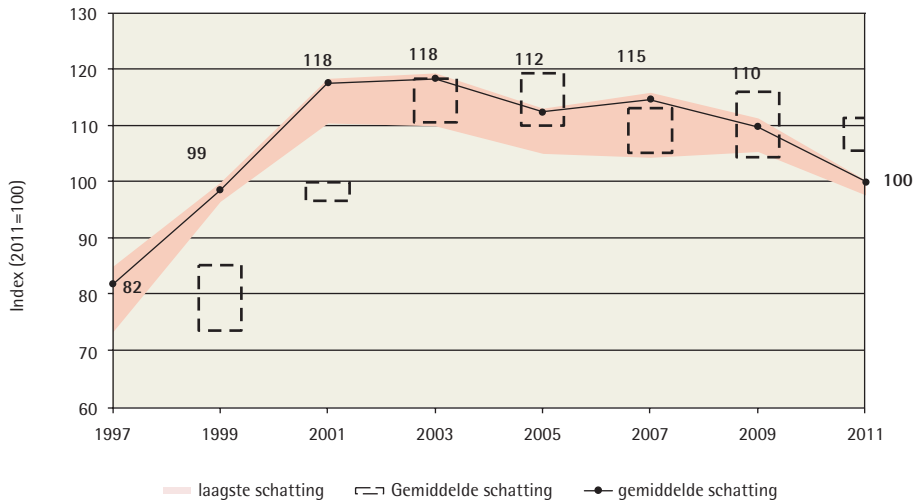

In figuur 1.2 is de geïndexeerde trend (2011=100) weergegeven in de totale waarde van giften van geld en goederen sinds 1997. De waarde van giften in 2011 ligt ongeveer op het niveau van 1999.

De reële waarde (uitgedrukt in euro's van 2011) ligt in 2011 10% lager dan in 2009. Gecorrigeerd voor de inflatie in de afgelopen jaren lag de waarde van de giften en goederen die zijn gegeven door huishoudens in Nederland in 2009 op 2.009. De daling tussen 2009 en 2011 is sterker dan de daling in eerdere jaren. De totale reële waarde van de giften is in 2011 19% lager dan in het topjaar 2003. De gemiddelde schatting voor 2011 ligt onder de bandbreedte van 2009. We kunnen daarom spreken van een duidelijke afname in het geefgedrag van huishoudens. Dit is niet eerder in de geschiedenis van het Geven in Nederland onderzoek voorgekomen. We spreken van een afname in een bepaald jaar als de hoogste schatting van het desbetreffende jaar lager is dan de laagste schatting van het voorgaande jaar. In 1999 en 2001 lagen de geschatte totaalbedragen telkens hoger dan de bandbreedte van de voorafgaande editie en konden we spreken van een duidelijke toename. Vanaf 2001 lagen de schattingen telkens binnen de bandbreedte van de voorafgaande jaren, waardoor we niet konden spreken van een duidelijke toe- of afname in het geefgedrag van huishoudens.

De daling in de afgelopen jaren houdt waarschijnlijk verband met de economische crisis. In een eerdere editie van 'Geven in Nederland' (Bekkers, 2009) zijn de macro-economische factoren die langetermijntrends in het geefgedrag voorspellen geanalyseerd. Over de afgelopen veertig jaar bezien blijkt de totale waarde van vermogens in Nederland de beste voorspeller van de totale giften in Nederland.

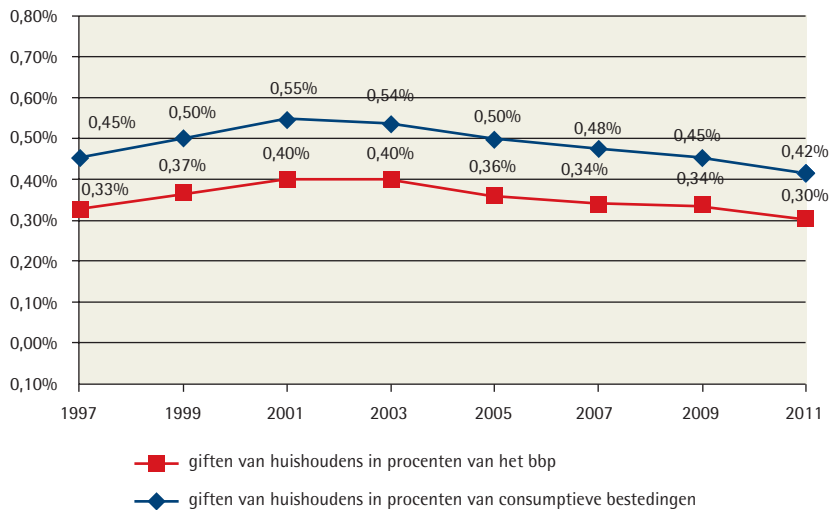
Figuur 1.2 Waarde van geld en goederen door Nederlandse huishoudens, 1997-2011 (indexcijfer van reële waarde, met inflatiecorrectie)

Gezien de waardedaling van vermogens in Nederland als gevolg van de beurscrisis die in oktober 2008 begon lag een daling van de giften voor de hand. De recente waardedaling van onroerend goed zet het geefgedrag van huishoudens in de komende tijd vermoedelijk verder onder druk.

Figuur 1.3 laat zien hoe de waarde van de giften van geld en goederen als aandeel van het bbp en de consumptieve bestedingen zich ontwikkeld heeft in de periode 1997-2011. Er is een toename van 1997 tot 2001, waarna het percentage stabiliseerde in 2003 en vervolgens afnam in 2005 en 2007. In 2011 is de waarde verder gedaald naar 0,30% van het bbp. Uitgedrukt als percentage van de totale consumptieve bestedingen is de waarde van giften van geld en goederen in 2011 0,42%. In 2001 lag dit nog op 0,55%.

Figuur 1.3 Waarde van geld en goederen door Nederlandse huishoudens ten opzichte van het bruto binnenlands product (bbp), 1997-2011

Tabel 1.1 laat zien hoe de schatting van het totaalbedrag aan giften en goederen door huishoudens tot stand gekomen is. We hebben schattingen gemaakt van het gemiddelde bedrag dat autochtone en allochtone huishoudens over het gehele kalenderjaar 2011 hebben gedoneerd aan goededoelenorganisaties en deze vermenigvuldigd met het aantal huishoudens in deze groepen.

Tabel 1.1 Gemiddelde giften van geld en goederen en totale waarde van giften naar etnische herkomst, 2011

	<i>Gemiddelde giften (in €)</i>	<i>Aantal huishoudens</i>	<i>Totale giften (in € miljoen)</i>
Niet-westerse allochtonen	255	837.101	214
Westerse allochtonen	244	1.043.288	255
Alle allochtonen	249	1.880.389	469
Autochtonen	244	5.521.512	1.360
Totaal Nederlandse bevolking	246	7.443.756	1.829

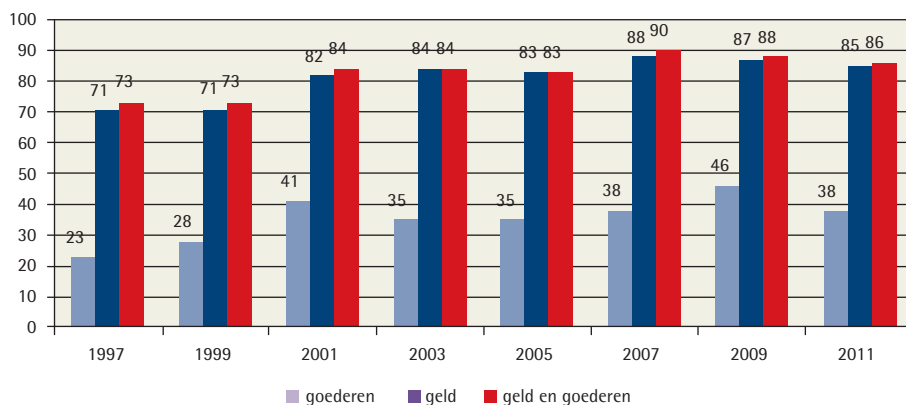
Het grootste gedeelte van de totale giften in Nederland (74%) is afkomstig van autochtone huishoudens. Dat is niet verwonderlijk, omdat autochtone huishoudens ook het grootste gedeelte van de bevolking vormen (75%). Net als in voorgaande jaren wordt het gemiddelde totaalbedrag aan giften van allochtone huishoudens aan goededoelenorganisaties wat hoger geschat dan de giften van autochtone huishoudens. De schattingen van giften door allochtone huishoudens zijn gebaseerd op enquêtegegevens van respondenten met een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse/Arubaanse achtergrond. In deze vier groepen niet-westerse allochtonen bedraagt de gemiddelde waarde van giften van geld en goederen 255 euro. Gezamenlijk bedragen de giften van huishoudens met een niet-Nederlandse achtergrond aan goededoelenorganisaties ongeveer 468 miljoen euro.¹ Ook dit bedrag is licht gedaald sinds 2009, de nominale waarde met 4,9% en de reële waarde met 8,2%.

1.1.2 Hoeveel huishoudens geven?

Figuur 1.4 laat zien dat het percentage van de huishoudens dat geld heeft gegeven in de loop van het kalenderjaar 2011 vergeleken met 2009 vrijwel onveranderd is gebleven (85%). Het percentage van de huishoudens dat goederen heeft gedoneerd is met 38% in 2011 weer terug op het niveau van 2007. Het jaar 2009 lijkt net als 2001 een uitschieter te zijn.

¹ Overdrachten aan familie, vrienden of andere personen in Nederland en in het land van herkomst zijn in deze cijfers niet meegenomen. Meer informatie over de wijze waarop de schatting tot stand gekomen is vindt u in de methodologische verantwoording.

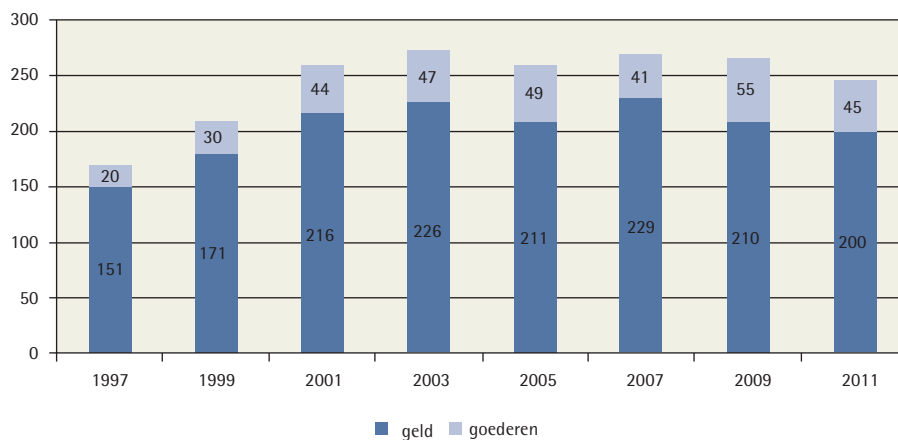
Figuur 1.4 Percentage huishoudens dat heeft gegeven, 1997-2011

1.1.3 Hoeveel geven huishoudens?

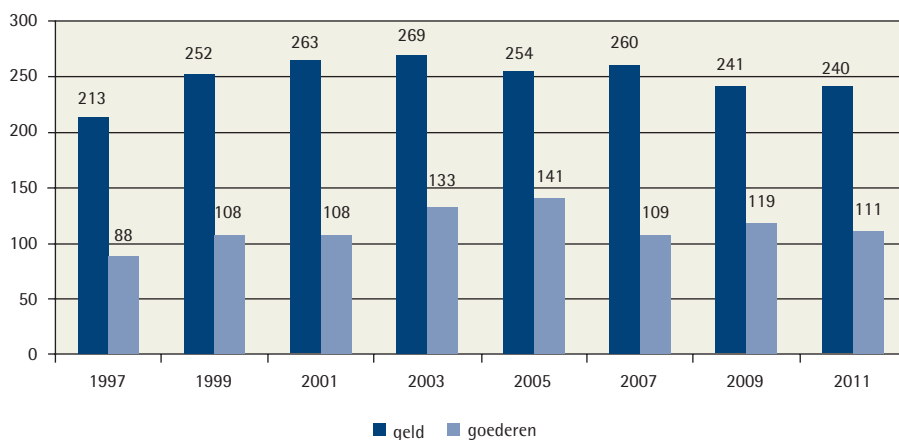
Het gemiddelde bedrag dat huishoudens geven in de vorm van geld is tussen 2009 en 2011 licht gedaald, zo blijkt uit figuur 1.5: van 210 euro naar 200 euro (-5%). De waarde van goederen die een huishouden gemiddeld geeft is met 25% veel sterker gedaald.

Figuur 1.5 Gemiddelde giften van geld en goederen in euro's per huishouden, 1997-2011 (nominale waarde)

Figuur 1.6 laat zien wat de gemiddelde giften zijn van huishoudens die geven. De gemiddelde gift in de vorm van geld is sinds 2009 vrijwel gelijk gebleven; de gemiddelde waarde van gedoneerde goederen is gedaald met 7%.

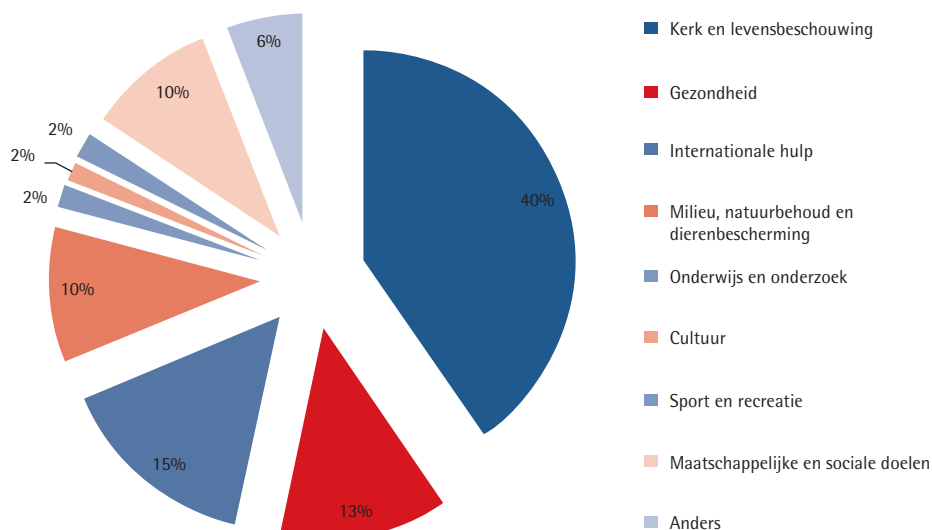
Figuur 1.6 Gemiddelde giften van geld en goederen in euro's van huishoudens die geven, 1997-2011 (nominale waarde)

1.2 Doelen waaraan gegeven wordt

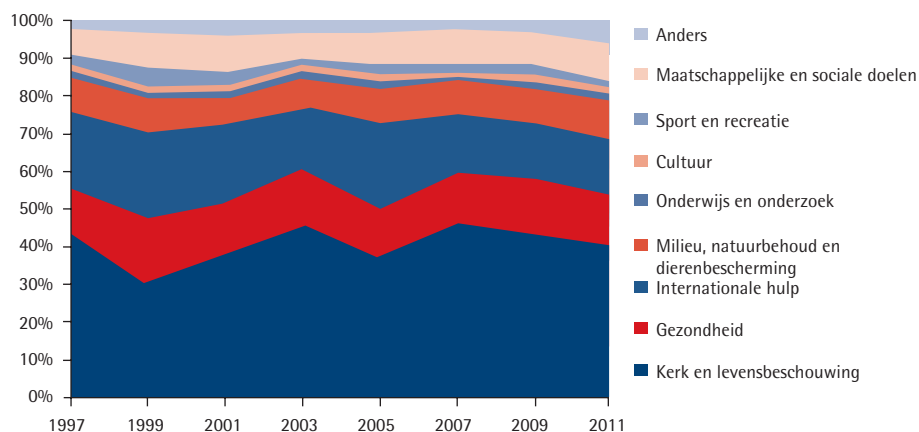
In figuur 1.7 is weergegeven hoe de giften van huishoudens verdeeld zijn over acht sectoren.

Figuur 1.7 Totaalbedragen in percentages van geldgiften en goederen per doel van de Nederlandse bevolking, 2011

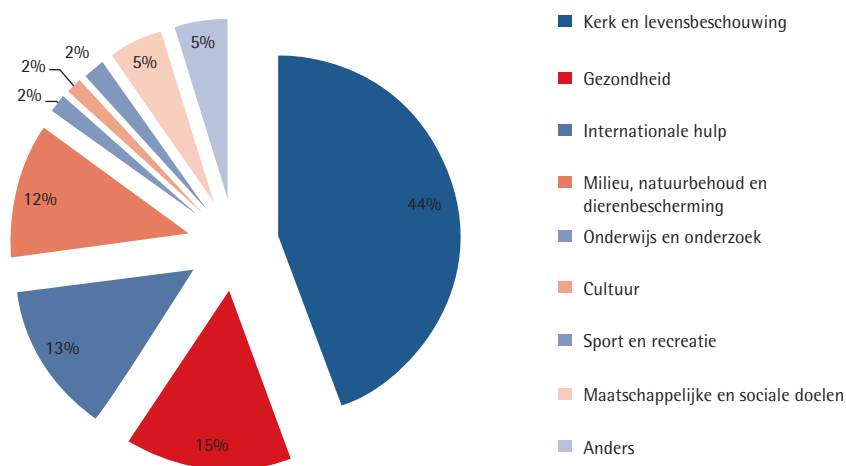

Figuur 1.8 Totaalbedragen in percentages van geldgiften en goederen per doel van de Nederlandse bevolking, 1997-2011

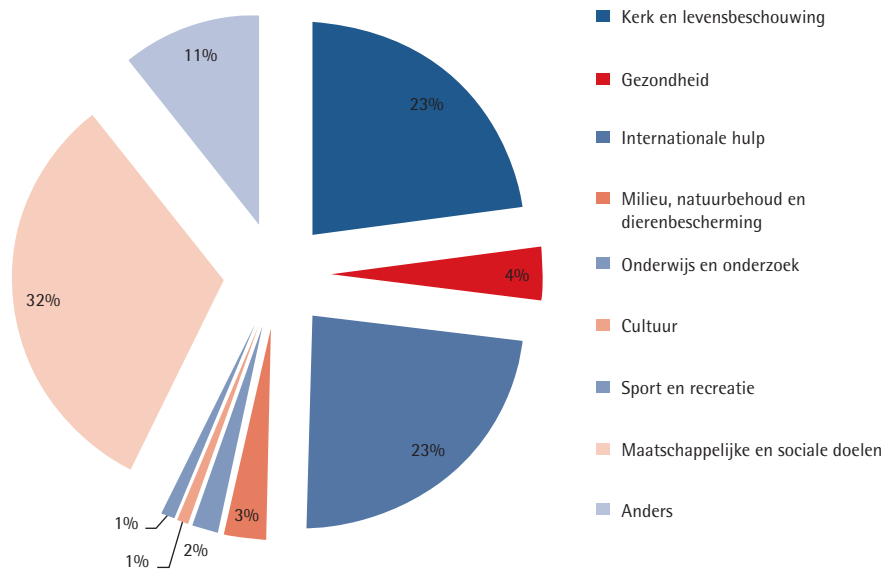

Figuur 1.8 toont hoe de verdeling van giften van geld en goederen is veranderd sinds 1997. We zien een vrij grote mate van continuïteit over de jaren heen. De waarde van de giften aan kerk en levensbeschouwing is in alle jaren het grootst. Op beduidende afstand volgen de giften ten behoeve van de sectoren gezondheid en internationale hulp. Het aandeel van de giften aan kerk en levensbeschouwing is de afgelopen jaren wel wat gedaald, van 45% in 2003 en 2007 naar 40% in 2011. In 2005 was het aandeel internationale hulp groter als gevolg van de succesvolle actie ten behoeve van de slachtoffers van de tsunami in Azië dat jaar door de Samenwerkende Hulporganisaties.

Figuur 1.9 Totaalbedragen in percentages van geldgiften per doel van de Nederlandse bevolking, 2011

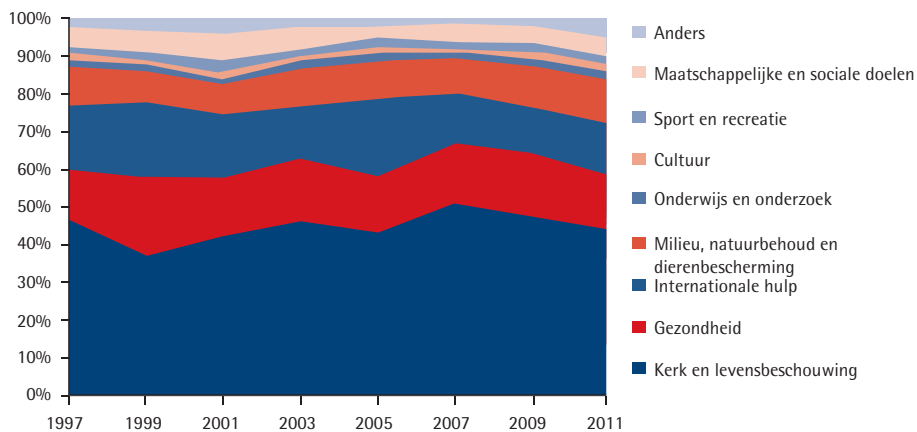

Figuur 1.10 Totaalbedragen in percentages van giften van goederen per doel van de Nederlandse bevolking, 2011

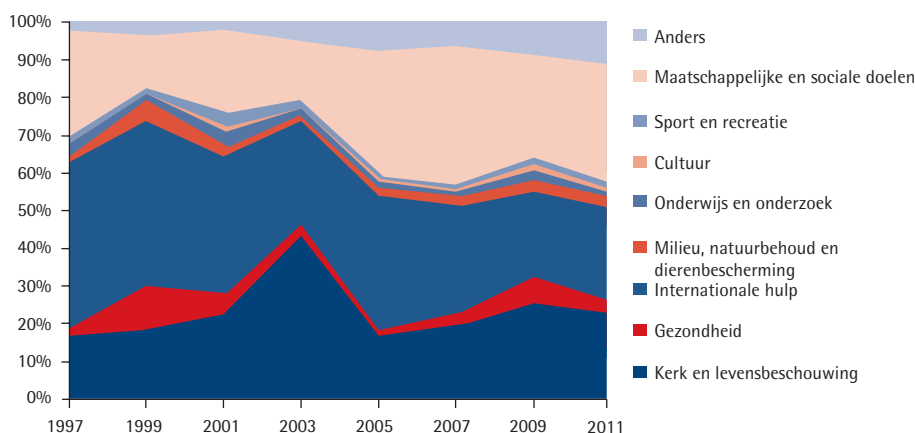
In figuur 1.9 en 1.10 worden de giften van geld en goederen uitgesplitst per sector. Omdat de giften van geld het grootste gedeelte van de totale giften uitmaken lijkt het beeld dat naar voren komt uit figuur 1.9 in hoge mate op het totaalbeeld in figuur 1.7. Het beeld in figuur 1.10 verschilt echter sterk van dat in figuur 1.9. Het aandeel van kerk en levensbeschouwing, gezondheid en milieu, natuur en dierenbescherming is veel kleiner bij de giften van goederen. Internationale hulp en maatschappelijke en sociale doelen ontvangen juist een groter gedeelte van de giften van goederen dan van geld.

Figuur 1.11 Totaalbedragen in percentages van geldgiften per doel van de Nederlandse bevolking, 1997-2011

In figuur 1.11 en 1.12 zijn de trends weergegeven in de verdeling van respectievelijk giften van geld (figuur 1.11) en goederen (1.12) over de acht sectoren in de periode 1997-2011. We zien ongeveer dezelfde trends in de figuur van giften van geld als in het totaalbeeld. In de figuur van giften van goederen zien we naast een eenmalige piek bij kerk en levensbeschouwing in 2003 – waarschijnlijk door een uitschieter in de gegevens – een afnemend deel van totale waarde van goederen naar internationale hulp gaan en een toenemend deel van de waarde van goederen naar maatschappelijke en sociale doelen in Nederland.

Figuur 1.12 Totaalbedragen in percentages van giften van goederen per doel van de Nederlandse bevolking, 1997-2011

Tabel 1.2 geeft weer welk deel van de huishoudens geld en goederen doneert aan goededoelenorganisaties in acht sectoren. Huishoudens geven het vaakst geld aan organisaties in de sector gezondheid. Zeven van de tien huishoudens steunt deze organisaties, met een gemiddeld bedrag van € 42 per jaar. Als tweede meest populaire doel vinden we organisaties op het gebied van milieu, natuurbehoud en dierenbescherming. Aan deze organisaties geeft 43% van de huishoudens, met een gemiddelde donatie van € 56 per jaar. Internationale hulp (37%) en maatschappelijke en sociale doelen (33%) komen op de derde en vierde plaats. Giften aan kerk en levensbeschouwing worden door drie op de tien huishoudens gedaan. De gemiddelde gift per jaar aan kerk en levensbeschouwing is het hoogste van alle sectoren (€315). Goederen worden het vaakst gegeven aan maatschappelijke en sociale doelen (door 17% van de huishoudens), internationale hulp (13%) en kerk en levensbeschouwing (10%). Het betreft dan bedragen van € 80 tot € 110 per jaar.

Tabel 1.2 Percentage van de huishoudens dat geeft en gemiddelde giften van geld en goederen onder huishoudens die geven, 2011

	Geld (in €)		Goederen (in €)	
	Percentage dat geeft	Gemiddeld bedrag	Percentage dat geeft	Gemiddeld bedrag
Kerk en levensbeschouwing	29	315	10	108
Gezondheid	71	42	2	77
Internationale hulp	37	73	13	83
Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming	43	56	2	63
Onderwijs en onderzoek	6	54	1	68
Cultuur	9	36	1	78
Sport en recreatie	12	36	1	36
Maatschappelijke en sociale doelen	33	30	17	86
Overig	4	263 ^a	4	97
Alle doelen	84	240	38	111

^a Dit bedrag is mede zo hoog door een gift van € 9.000. Zonder deze waarde is het gemiddelde € 161.

In tabel 1.3 staat weergegeven welke lokale doelen door autochtone Nederlandse huishoudens worden gesteund.¹ In 2011 heeft 27% van deze huishoudens lokale doelen gesteund. Het gemiddelde totaalbedrag aan giften aan lokale doelen in 2011 is € 84.² Het vaakst worden lokale sportverenigingen gesteund (12%), gevolgd door kleinschalige initiatieven op het gebied van ontwikkelingssamenwerking (8%). Andere lokale doelen zijn minder populair.

Tabel 1.3 Giften aan lokale goededoelenorganisaties, 2007, 2009 en 2011

	% in 2007	% in 2009	% in 2011	€ in 2007	€ in 2009	€ in 2011
Een lokale sportvereniging	14	13	12	26	28	24
Een kleinschalig goed doel op het gebied van ontwikkelingssamenwerking	10	7	8	72	56	57
Een lokale onderwijsinstelling	6	5	6	36	76	72
Een buurtvereniging	6	6	6	18	13	12
Een lokale culturele instelling	3	2	3	36	24	25
Een lokale zorginstelling	2	2	3	12	17	29
Een lokale gezondheidszorginstelling	1	1	1	9	77	60
Overige lokale doelen	2	3	3	55	80	263

1 Deze vragen zijn ook gesteld aan allochtone respondenten, maar de daaruit voortgekomen gegevens zijn nog niet meegenomen in de tabel. In de volgende editie van 'Geven in Nederland' zal dat wel gebeuren.

2 Een respondent zegt in totaal €10.000 gegeven te hebben aan een lokaal doel dat niet in de categorieën valt die we in de vragenlijst hebben onderscheiden. Zonder deze respondent is het gemiddelde totaalbedrag € 67 per jaar en het gemiddelde bedrag aan overige lokale doelen € 113.

De daling in giften aan lokale doelen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking heeft zich de afgelopen twee jaar niet doorgezet. Het gemiddelde totaalbedrag is in 2011 op hetzelfde niveau gebleven als in 2009. De huishoudens die geven aan lokale doelen op het gebied van onderwijs en gezondheid zijn in 2011 ongeveer hetzelfde blijven geven als in 2009. We zien wel een stijging bij de giften aan lokale zorginstellingen.

1.3 Hoe wordt er gegeven?

Tabel 1.4 laat zien dat de verschuivingen in manieren van geven die we in de vorige editie al naar voren zagen komen zich hebben doorgezet in 2011. De trends versterken de indruk dat donateurs minder trouw zijn geworden. We voorspelden in de vorige editie dat goededoelenorganisaties meer zouden moeten gaan doen om bestaande donateurs vast te houden. Deze trend komt inderdaad naar voren uit de cijfers in tabel 1.4. Vaste

Tabel 1.4 Manieren van geven door autochtone huishoudens, 2005, 2007, 2009 en 2011 (in procenten)

	2005	2007	2009	2011
<i>A. Gepland geven</i>				
Vast donateurschap	47	47	39	35
Vaste bijdrage aan kerk, moskee of levensbeschouwelijke organisatie	30	29	23	20
Vaste inhouding op loon	4	3	3	2
Periodieke schenking	1	2	1	1
<i>B. Spontaan geven</i>				
Huis-aan-huiscollecte	90	86	83	79
Collecte op straat	51	43	47	48
Iemand sponsoren	62	55	56	55
Collecte in de kerk	38	37	30	28
Collecte via vereniging	27	20	20	20
Collecte in de winkel	33	26	23	25
Collecte op het werk	14	11	14	14
Televisieactie	40	14	26	18
Brief met acceptgiro	27	23	17	15
Via internet	8	6	8	4
Via sms				8
Naar aanleiding van een telefoontje				3
Collecte tijdens manifestatie	15	14	16	15
Na oproep in geschreven pers	9	4	5	4
Goederen verkopen	15	11	10	10

>>

>> *C. Spontaan geven met profijt/kopen voor een goed doel*

Meespelen in de Nationale Postcode Loterij	42	41	41	38
Meespelen in de Vriendenloterij	11	13	10	8
Meespelen in de bankgiro Loterij	13	12	9	9
Meespelen in de Lotto	17	16	14	12
Meespelen met krasloten				13
Meespelen in andere loterijen	10	34	34	33
Entree betalen voor liefdadigheidsbijeenkomst	9	7	11	5
Iets kopen op liefdadigheidsbijeenkomst	27	25	31	29
Iets kopen aan de deur	35	31	30	30
<i>D. Kleding in container doen</i>	79	77	76	74
<i>E. Op andere manieren</i>	16	16	16	21

donateurschappen waren in 2009 al minder gangbaar dan in de jaren ervoor en zijn sindsdien nog minder vanzelfsprekend geworden, zowel voor kerken als voor andere goededoelenorganisaties. De daling in het gebruik van de persoonlijke brief met acceptgiro heeft zich eveneens doorgezet tot 15% van de huishoudens in 2011. Hoewel de populariteit van de huis-aan-huiscollecte opnieuw licht is afgenomen, blijft dit de meest gebruikte vorm van geven (79%). Opvallend is dat het geven via internet niet toeneemt: in 2011 is het percentage huishoudens dat op deze manier geeft zelfs lager dan in eerdere jaren. We hebben op dit moment geen cijfers uit andere bronnen ter beschikking waarmee we kunnen controleren of deze trend inderdaad negatief is.

We hebben in deze editie van 'Geven in Nederland' ook gevraagd naar geven via sms en naar aanleiding van een telefoontje door een goed doel. Beide manieren van doneren komen weinig voor. Omdat we niet eerder naar deze manieren van geven hebben gevraagd, kunnen we niet vaststellen of zij zijn toegenomen. Het is waarschijnlijk dat geven via sms is toegenomen, omdat deze vorm van geven pas sinds enkele jaren door goededoelenorganisaties mogelijk wordt gemaakt. Telefonische werving van nieuwe donateurs is volgens cijfers van de grote goededoelenorganisaties in de afgelopen jaren afgenomen (Bekkers, 2011).

1.4 Hoe worden Nederlanders gevraagd te geven?

In tabel 1.5 is te zien hoe de autochtone respondenten in de afgelopen twee weken voorafgaand aan het onderzoek zijn benaderd door goededoelenorganisaties en op welke manieren zij hebben gegeven.

Tabel 1.5 Manieren waarop autochtone respondenten geven en gevraagd zijn te geven, 2008, 2010 en 2012

		<i>Gevraagd afgelopen twee weken (in %)^c</i>	<i>Gegeven indien gevraagd (in %)^b</i>	<i>Gegeven afgelopen twee weken (in %)^c</i>	<i>Bedrag afgelopen twee weken (in €)^b</i>
Huis-aan-huiscollecte	2012	39	63	26	4,50
	2010	42	64	29	4,00
	2008	49	69	35	4,25
Collecte op straat	2012	12	32	5	4,00
	2010	11	34	5	3,25
	2008	11	30	4	3,50
Iemand sponsoren	2012	11	37	5	12,50
	2010	8	38	4	14,25
	2008	9	39	5	8,25
Collecte in de kerk	2012	9	60	6	16,50
	2010	11	74	9	16,00
	2008	13	65	9	10,00
Collecte via vereniging	2012	1	12	0,3	6,00
	2010	1	24	1	20,75
	2008	2	14	1	16,75
Collecte op het werk	2012	1	8	0,3	7,50
	2010	1	40	1	8,50
	2008	1	36	1	5,25
Televisieactie	2012	3	0,0	0,0	0,00
	2010	4	3	1	7,75
	2008	7	10	1	25,00
Brief met acceptgiro	2012	10	9	1	37,75
	2010	12	18	2	34,25 ^a
	2008	18	22	5	25,00
Via internet	2012	2	9	0,4	90,00
	2010	2	16	1	51,25
	2008	3	10	1	46,00
Na oproep in pers	2012	1	0,0	0,0	0,00
	2010	1	0,0	0,0	0,00
	2008	3	13	1	21,25
Collecte bij manifestatie	2012	2	21	0,4	5,75
	2010	2	21	1	8,25
	2008	2	21	1	8,75

>>

>>	Meespelen in loterij	2012	10	26	3	13,00
		2010	11	34	5	9,00
		2008	14	22	5	8,75
	Iets kopen aan de deur	2012	5	13	1	7,00
		2010	5	27	2	7,75
		2008	8	23	2	12,00
	Na telefoontje	2012	2	3	0,2	17,75
	Via bank	2012	9	34	6	28,00

^a Inclusief een uitschieter van € 1200 wordt het gemiddelde € 57,50.
^b Alleen onder respondenten die hebben gegeven.
^c Onder alle respondenten.

Ongeveer zes op de tien respondenten zegt in de afgelopen twee weken gevraagd te zijn om een bijdrage aan een goed doel. Ongeveer 38% van de respondenten heeft in de afgelopen twee weken op een van de hierboven genoemde manieren gegeven aan goededoelenorganisaties. Het gaat in totaal om gemiddeld € 16 per twee weken.

Omdat de hier onderzochte korte periode kort is, bestaat de kans dat toevallige fluctuaties optreden door specifieke acties van goededoelenorganisaties in de weken voorafgaand aan het onderzoek. Toch zien we de meeste trends uit tabel 1.3 ook terug in tabel 1.4. Het bereik van de huis-aan-huiscollecte daalde nog wat verder tot 39% en ligt in 2012 tien procentpunten lager dan in 2008 (49%), maar de kans op een gift via zo'n collecte is de afgelopen twee jaar gelijk gebleven. De brief met acceptgiro heeft minder huishoudens bereikt (een daling van 18% naar 10%) en levert in 2011 nog maar in minder dan één op de tien gevallen een gift op – in 2008 was dit nog in één op de vijf gevallen.

Collectes via kerken bereiken een kleiner deel van de Nederlanders, en ook de kans op een gift via dergelijke collectes neemt af. De populariteit van loterijen voor goededoelenorganisaties is wat gedaald, maar er wordt voor grotere bedragen meegespeeld. Sponsoracties nemen in populariteit toe en bereikten één op de tien Nederlanders in de twee weken voorafgaand aan het onderzoek. De kans op een gift via dergelijke acties is ongeveer gelijk gebleven (37%) en het gemiddelde bedrag ligt op € 12,50. Overigens zagen we in tabel 1.3 dat het percentage van de Nederlanders dat in de loop van een kalenderjaar via sponsoracties geeft aan goededoelenorganisaties niet is veranderd.

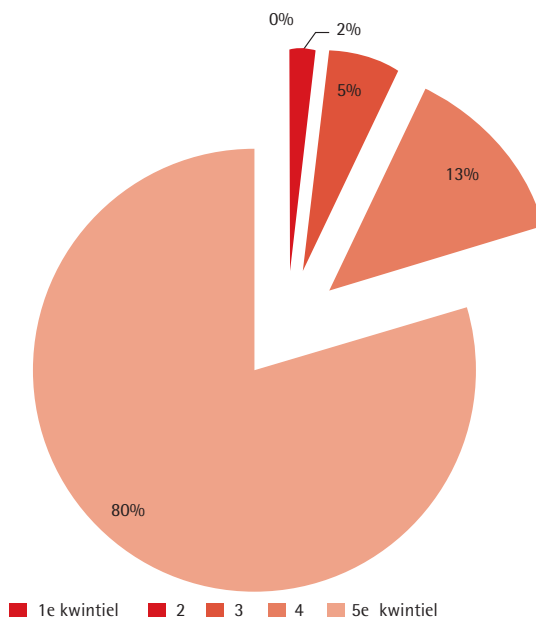
De kans dat Nederlanders ingaan op acties voor goededoelenorganisaties is gedaald bij collectes op het werk, via verenigingen, via televisieacties, via wervingsacties via internet en bij verkoop van goederen aan de deur. Nederlanders die via internet geven aan goededoelenorganisaties schenken hogere bedragen dan in eerdere jaren. Oproepen via televisieacties, gedrukte media en collectes via verenigingen leverden juist lagere bedragen aan giften op. We zien geen veranderingen bij de collecte op straat, de oproep in geschreven pers en de collectes bij manifestaties.

1.5 De scheefheid van de geefverdeling nader beschouwd

Net als veel andere maatschappelijke verschijnselen is ook geefgedrag niet evenredig verdeeld over de bevolking. Voor filantropie in Nederland geldt ‘massa = kassa’: filantropie is een volkstraditie van voornamelijk kleine giften. Een relatief groot gedeelte van de huishoudens geeft relatief kleine bedragen aan goededoelenorganisaties. Aan de andere kant van de verdeling staat een relatief klein aantal huishoudens dat verantwoordelijk is voor een relatief groot gedeelte van het totale geefgedrag in Nederland. We zien dat ook terug in de steekproef van de huishoudens waarop dit hoofdstuk is gebaseerd.

Figuur 1.13 Som van giften per kwintiel, 2011 (in procenten van het totaal)

Als we de huishoudens op basis van het totaal gegeven bedrag opdelen in vijf groepen (kwintielen), blijkt dat de zogenoemde 80/2-regel opgaat: de 20% van de huishoudens die de hoogste bedragen geven aan goededoelenorganisaties zijn samen verantwoordelijk voor 80% van het totaalbedrag dat in Nederland aan giften is gedaan (zie figuur 1.13). De 20% van de huishoudens die de laagste bedragen geven – waaronder de 15% van de huishoudens die helemaal geen giften doet – is verantwoordelijk voor minder dan 1% van de totale giften. Als we een verfijndere indeling aanhouden en de huishoudens in groepen van 10% (decielen genoemd) opdelen, blijkt dat de 10% hoogste giften door Nederlandse huishoudens in 2011 bijna de helft van het totaalbedrag aan giften (49%) vormen.¹

¹ We benadrukken dat het gaat om een momentopname van het geefgedrag in 2011. De meest vrijgevege Nederlanders in 2011 zijn lang niet altijd de meest vrijgevege Nederlanders in vorige of nog komende jaren. In paragraaf 1.8 gaan we hier nader op in.

De scheefheid in het geefgedrag maakt dat het gemiddelde bedrag aan giften per huishouden een beperkte informatiewaarde heeft. Gemiddeld geeft een huishouden weliswaar € 200 euro, maar er zijn niet heel veel huishoudens die een dergelijk bedrag per jaar aan goededoelenorganisaties geven. In 2011 gaf 71% van de huishoudens minder dan € 200.

Een beter zicht op de verdeling van het geefgedrag krijgen we door het gebruik van robuuste statistieken zoals de mediaan. We zullen daarom voortaan in 'Geven in Nederland' deze robuuste statistieken rapporteren. In 2011 lag de mediaan op € 50. Dat wil zeggen dat de helft van de huishoudens per jaar minder geeft dan dit bedrag en dat de andere helft per jaar een hoger bedrag geeft dan € 50. Precies op de helft tussen 0 en de mediaan ligt het eerste kwartiel. In 2011 lag dat eerste kwartiel op € 10, wat inhoudt dat driekwart van de huishoudens per jaar meer geeft dan € 10. Het derde kwartiel ligt precies op de helft tussen de mediaan en het hoogste bedrag. In 2011 lag het derde kwartiel op € 150, wat wil zeggen dat driekwart van de huishoudens minder geeft dan dit bedrag en dat bedragen hoger dan € 150 afkomstig zijn van een kwart van de huishoudens.

1.6 Robuuste trends in geefgedrag

Een bijkomend voordeel van de mediaan en andere robuuste statistieken is dat zij niet gevoelig zijn voor uitschieters. In de regel bevatten de gegevens die we in het 'Geven in Nederland'-onderzoek verzamelen uitschieters. Dit zijn relatief extreme waarden die de schattingen van de totaalbedragen beïnvloeden.¹ Door uitschieters kan het lastig zijn om vergelijkingen in de loop van de tijd te maken: uitschieters kunnen incidenteel het gemiddelde opdrijven. Omdat uitschieters geen invloed hebben op de mediaan en de kwartielgrenzen zijn deze robuuste statistieken bij uitstek geschikt om tijdreeksen te analyseren.

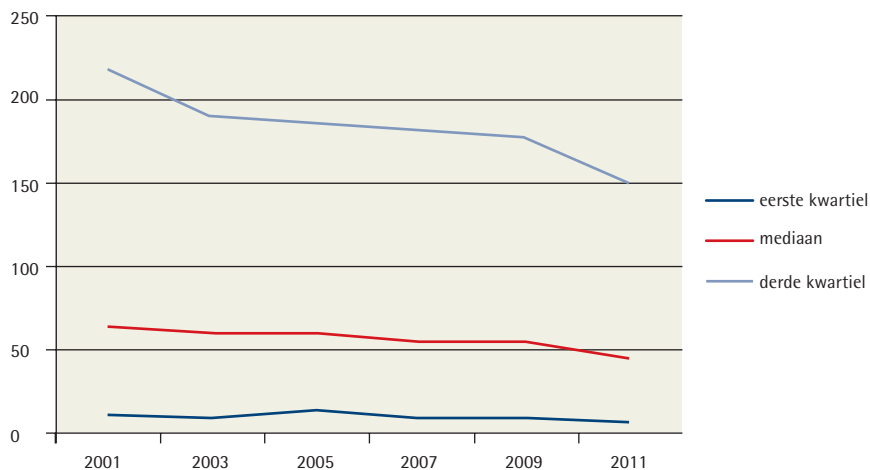
Eerder (figuur 1.4) zagen we dat de populariteit van geven in Nederland sinds de start van het 'Geven in Nederland'-onderzoek is gestegen. Uit figuur 1.14 blijkt nu echter dat de mediane gever in Nederland in de afgelopen tien jaar bijna 30% minder is gaan geven (zie figuur 1.14). In 2001 was de mediane gift € 64 en in 2011 € 45. Het totaalbedrag op het eerste kwartiel ligt vrij constant op € 10. Het totaalbedrag aan giften op het derde kwartiel is afgenomen van € 220 in 2001 naar € 150 in 2011. Dit is een daling van iets meer dan 30%.

Terwijl de populariteit van filantropie is gestegen, is de hoogte van de gemiddelde giften van de meer vrijgevege Nederlanders gedaald. Als gevolg van deze trends zijn de verschillen tussen Nederlandse huishoudens op dit vlak in de afgelopen tien jaar binnen de 75% laagste giften afgenomen: de gemiddelde giften op de mediaan en het derde kwartiel zijn dichterbij elkaar komen te liggen.

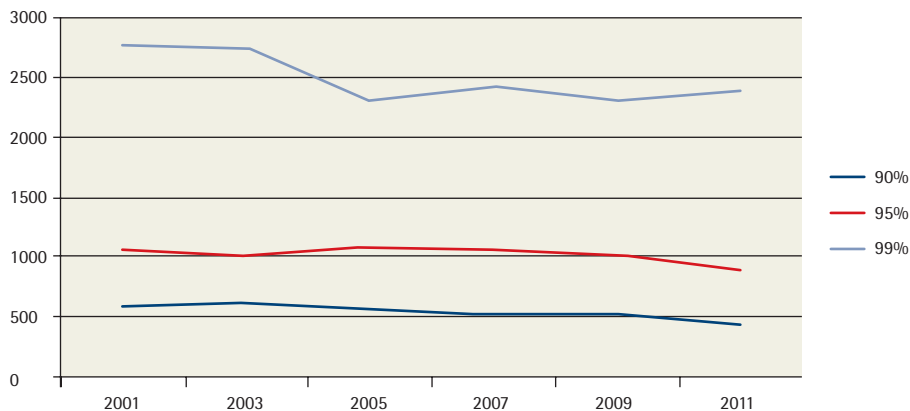
1 De procedures die we in de loop der jaren hebben ontwikkeld voor het identificeren en behandelen van deze uitschieters maken de kans zeer klein dat het gaat om overdrijvingen of vergissingen. In de methodologische verantwoording vindt u hierover meer informatie.

Figuur 1.14 Robuuste beschrijvende statistieken van het totaalbedrag aan giften, 2001-2011

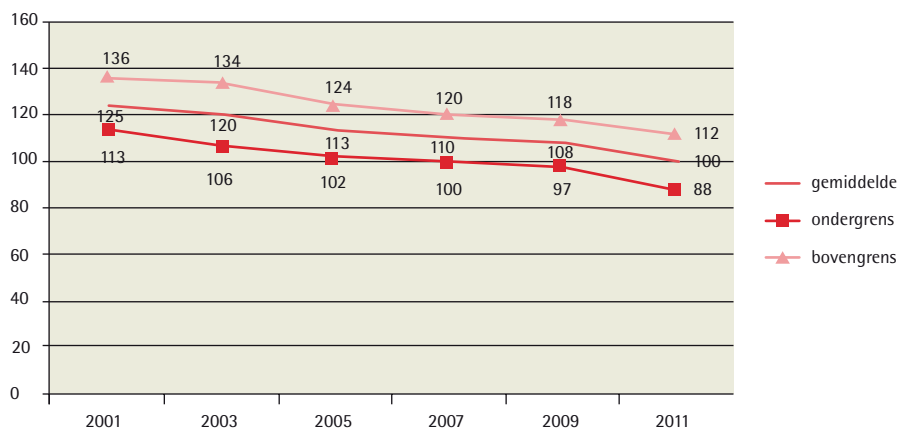
Welke ontwikkelingen zien we helemaal aan de bovenkant van de verdeling in de hoogte van de 10% hoogste giften? Figuur 1.15 laat de ontwikkeling zien in de hoogte van het geefgedrag op het negende deciel, het 95^e percentiel en het 99^e percentiel in de afgelopen tien jaar.

Figuur 1.15 De hoogte van het geefgedrag in Nederland in euro's op het 90^e, 95^e, en 99^e percentiel, 2001-2011

We zien in figuur 1.15 een licht dalende trend: de gemiddelde giften van de 10% huishoudens uit de steekproeven die de hoogste bedragen hebben gedoneerd neemt tussen 2001 en 2011 af van € 600 naar € 434. Dit is een daling van 28%. De hoogte van de 5% hoogste bedragen neemt iets minder sterk af, van € 1060 naar € 900 (-15%). De hoogte van de 1% hoogste bedragen vertoont een gelijkaardige ontwikkeling en neemt af van € 2775 naar € 2400 (-14%).

Figuur 1.16 Gewinsoriseerde gemiddelde totale giften per huishouden in Nederland, 2001–2011 (in euro's)

Inzicht in de ontwikkeling in de gemiddelde totaalbedragen per huishouden krijgen we in figuur 1.16. Om de invloed van uitschieters op de schattingen van gemiddelde bedragen te verminderen hebben we een nieuwe procedure ontwikkeld, die bekendstaat onder de naam winsoriseren.¹ Deze procedure zet de 1% hoogste waarnemingen terug naar de waarde van het 99^e percentiel en is toegepast voor alle jaren vanaf 2001. Na het winsoriseren van de 1% hoogste waarnemingen in de gegevens ziet de grafiek er als in figuur 1.16 uit. De trend in deze figuur is duidelijk negatief en vrijwel lineair. De tijdelijke opleving in het jaar 2007 is verdwenen. Het gemiddelde totaalbedrag aan giften per huishouden in Nederland neemt met 25% af van € 226 in 2001 naar € 182 in 2011.

De dalende trends in de voorgaande figuren roepen wellicht de vraag op hoe het mogelijk is dat het totaalbedrag aan giften toch redelijk op peil is gebleven in de afgelopen jaren. Dit is te danken aan de toename van het aantal huishoudens in Nederland. Als we de totale giften van huishoudens uitdrukken in de gemiddelde gift per persoon van 18 jaar en ouder zien we overigens nog steeds een daling met 21%, van € 125 in 2001 naar € 103 in 2011.

1.7 Achtergronden van geefgedrag nader verklaard

Het geefgedrag van huishoudens in Nederland vertoont grote verschillen. Dit geldt met name voor het bedrag dat huishoudens geven (zie tabel 1.6), maar ook de kans dat een huishouden geeft verschilt systematisch tussen groepen in de bevolking.²

¹ In de methodologische verantwoording vindt u meer informatie over deze procedure.

² Door combinaties van kenmerken lopen deze verschillen verder op. Onkerkelijke, kinderloze mannen geboren na 1960, woonachtig in een van de grote steden, met een lagere opleiding, zonder betaald werk, wonend in huurhuis en met lage altruïstische waarden en weinig vertrouwen in goedbedoelenorganisaties geven in het geheel niet. Aan de andere kant geven huishoudens met een combinatie van slechts enkele kenmerken hoge bedragen. Kerkelijk actieve mannen geboren voor 1941 met redelijk tot veel vertrouwen in goedbedoelenorganisaties en bovengemiddeld altruïstische waarden geven allemaal, gemiddeld ongeveer € 1200.

Huishoudens van ouderen, huishoudens buiten de grote steden, huishoudens van hoger opgeleiden met een hoger inkomen, huishoudens met een eigen huis, vermogende huishoudens, kerkelijke huishoudens en huishoudens met respondenten die vaker worden gevraagd om te geven, sterker altruïstische waarden hebben, een sterker gevoel van sociale verantwoordelijkheid en meer vertrouwen in goededoelenorganisaties geven vaker en meer. Dit zijn overigens niet uniek voor Nederland, maar komt ook uit onderzoek naar filantropie in andere landen naar voren (Bekkers & Wiepking, 2011; Wiepking & Bekkers, 2012).

Welke eigenschappen zijn nu het meest kenmerkend voor huishoudens die geven aan goededoelenorganisaties? De grootste verschillen vinden we tussen religieuze groepen, leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus en tussen huishoudens die financieel vermogen achter de hand hebben en huishoudens die dat niet hebben. Het geefgedrag neemt ook toe met het inkomen, maar het verschil tussen de 20% hoogste inkomens en de 20% laagste is kleiner dan bijvoorbeeld het verschil tussen lager en hoger opgeleiden.

Tabel 1.6 Profiel van huishoudens die geven, 2011

	Kans		Bedrag ^a	
Demografische kenmerken				
Man	87	/	€ 251	/
Vrouw	91	(+)	€ 194	-
Geboren na 1980	87	/	€ 147	/
Geboren tussen 1971 en 1980	90	0	€ 219	(+)
Geboren tussen 1961 en 1970	89	0	€ 207	+
Geboren tussen 1951 en 1960	88	0	€ 226	+
Geboren tussen 1941 en 1950	90	0	€ 229	+
Geboren voor 1941	94	(+)	€ 432	+
Woonplaats dorp of middelgrote stad	91	/	€ 227	/
Woonplaats grote stad	86	-	€ 212	0
Geen partner	86	/	€ 193	/
Partner	91	(+)	€ 235	0
Geen kinderen in huishouden	88	/	€ 225	/
Kinderen in huishouden	91	(+)	€ 218	0
Sociaaleconomische kenmerken				
Opleiding: basis, lbo, mavo	85	/	€ 127	/
Opleiding: mbo/havo/vwo	88	(+)	€ 206	+
Opleiding: hbo/wo	95	+	€ 348	+

>>

>>	Geen betaald werk	87		/	€ 238	/	
	Wel betaald werk	90		0	€ 214	0	
	Inkomen: 1 ^e kwintiel	81		/	€ 141	/	
	Inkomen: 2 ^e kwintiel	88	(+)		€ 208	(+)	
	Inkomen: 3 ^e kwintiel	91	(+)		€ 224	(+)	
	Inkomen: 4 ^e kwintiel	94		+	€ 222	(+)	
	Inkomen: 5 ^e kwintiel	93	(+)		€ 322	(+)	
	Huurhuis	86		/	€ 172	/	
	Eigen huis	93	(+)		€ 263	(+)	
	Geen inkomen uit vermogen	89		/	€ 202	/	
	Inkomen uit vermogen	95	(+)		€ 453	+	
	<i>Religie</i>						
	Niet-gelovig	87		/	€ 127	/	
	Katholiek	94	(+)		€ 188	(+)	
	Protestant	99		+	€ 600	+	
	Overige religie	96	(+)		€ 914	+	
	Frequentie van kerkgang						
	Nooit	87		/	€ 138	/	
	Eén of enkele malen per jaar	96	(+)		€ 168	0	
	Vaker	98	(+)		€ 754	+	
	<i>Filantropische houdingen en benadering</i>						
	Aantal verzoeken om giften						
	Geen	80		/	€ 150	/	
	1 tot 4 keer	96		+	€ 246	(+)	
	Meer dan 4 keer	94	(+)		€ 402	(+)	
	Sociale druk						
	Laag	84		/	€ 107	/	
	Hoog	93		+	€ 301	+	
	Altruïstische waarden						
	Laag (1-3)	78		/	€ 112	/	
	Hoog (4-5)	94		+	€ 262	(+)	>>

>> Filantropieschaal				
Laag (1-3)	73	/	€ 69	/
Hoog (4-5)	92	+	€ 243	+
Vertrouwen in goededoelenorganisaties				
Geen-weinig-matig (1-3)	85	/	€ 178	/
Veel (4-5)	98	+	€ 310	+
^a De bedragen zijn gewinsoriseerd om de invloed van uitschieters te verminderen. / geeft aan dat de betreffende categorie de referentiegroep vormt; + geeft een positief verband aan (hogere waarde dan in de referentiegroep), – een negatief verband (lagere waarde dan in de referentiegroep); (+) betekent dat de variabele oorspronkelijk een positief verband laat zien, maar dat het verband verdwijnt als rekening gehouden wordt met andere factoren in het model.				

De resultaten in tabel 1.6 geven verder aan dat een groot deel van de verschillen tussen bevolkingsgroepen in het geefgedrag worden verklaard door verschillen in maatschappelijke waarden en de benadering door goededoelenorganisaties. Mensen met sterker altruïstische waarden, mensen met meer vertrouwen in goededoelenorganisaties, mensen die meer dan gemiddelde sociale druk ervaren om te geven en regelmatig gevraagd worden, geven vaker en meer en zijn vaker te vinden onder sociaal-demografische categorieën van de bevolking waarin meer wordt gegeven. In de tabel is met haakjes om de tekens (+) aangegeven als een verband verdwijnt wanneer rekening wordt gehouden met maatschappelijke waarden en de frequentie van benadering door goededoelenorganisaties. De verschillen tussen kerkelijk meer en minder actieve huishoudens, tussen huishoudens met lagere en hogere inkomens en tussen huishoudens met verschillende demografische kenmerken verdwijnen dan grotendeels. Het geefgedrag blijft onder mannen, hoger opgeleiden en protestanten echter hoger dan onder vrouwen, lager opgeleiden en onkerkelijken wanneer we rekening houden met verschillen in maatschappelijke waarden en benadering door goededoelenorganisaties. De achtergrond van deze verschillen moet gezocht worden in kenmerken die niet zijn opgenomen in de analyse.

1.8 Opvattingen over geven en goededoelenorganisaties

Sinds de vorige editie van 'Geven in Nederland' besteden we in dit hoofdstuk aandacht aan opvattingen over geven en goededoelenorganisaties. Het is belangrijk om te weten hoe Nederlanders denken over geven en over organisaties in de filantropische sector. Omdat giften 'transacties om niet' zijn waarvoor geen product wordt gekocht en ook geen garanties gegeven worden, is het vertrouwen in de ontvangende organisatie cruciaal. Dat vertrouwen kan onder druk komen te staan wanneer organisaties negatief in het nieuws komen met excessieve beloningen, fraude of onwenselijke strategieën om donateurs te werven. De waarneming dat anderen (veel) geven aan goededoelenorganisaties kan het vertrouwen juist doen toenemen. Ook het besef dat er instituties zijn die toezicht houden op goededoelenorganisaties kan wantrouwen indammen.

Tabel 1.7 Kennis over goede doelen, 2004–2012

	2004 ^a	2006 ^a	2008 ^a	2010 ^a	2012 ^a
Kent ANBI-status	--	--	--	--	12%
Kent CBF-Keur	41%	38%	42%	44%	42%
Hoeveel procent van de bevolking geeft volgens u?	--	--	58%	60%	58%
Hoeveel euro geeft het gemiddelde huishouden volgens u?	--	--	€ 74	€ 90	€ 100

^a Betreft het jaar waarin de gegevens verzameld zijn. Zie de methodologische verantwoording.

Tabel 1.17 laat zien dat de bekendheid van het CBF-Keur voor goede doelen op peil is gebleven: ongeveer vier op tien respondenten zegt het CBF-Keur te kennen. De bekendheid van de ANBI-status die door de Belastingdienst wordt verleend aan Algemeen Nut Beogende Instellingen is nog laag: slechts één op de acht respondenten is ermee bekend. Het percentage van de bevolking dat geeft aan goededoelenorganisaties wordt nog steeds onderschat: de respondenten denken dat zes op de tien Nederlanders geeft, terwijl dit negen op de tien is. De hoogte van het geefgedrag wordt ook nog te laag geschat, maar is wel wat toegenomen sinds de vorige meting in 2010.

Tabel 1.8 Houding onder autochtone respondenten tegenover goededoelenorganisaties, 2004–2012 ('mee eens' of 'helemaal mee eens' in procenten)

	2004 ^a	2006 ^a	2008 ^a	2010 ^a	2012 ^a
Irritatie over aantal verzoeken om giften	81	84	80	83	79
Geen/weinig vertrouwen in goededoelenorganisaties	22	20	21	24	28
Veel/erg veel vertrouwen in goededoelenorganisaties	29	42	35	33	30
Geen/weinig vertrouwen in kerken	–	–	–	52	47
Veel/erg veel vertrouwen in kerken	–	–	–	22	23
Geen/weinig vertrouwen in de overheid	–	–	–	–	39
Veel/erg veel vertrouwen in de overheid	–	–	–	–	22

^a Betreft het jaar waarin de gegevens verzameld zijn. In 2002 zijn geen gegevens verzameld.

In 2012 zegt 79% van de respondenten zich wel eens te ergeren aan de hoeveelheid verzoeken om bijdragen aan goede doelen. De ergernis over het aantal verzoeken om giften ligt wat lager dan in 2010, toen 83% zei zich wel eens te ergeren. Mogelijk heeft de invoering van het zogenoemde bel-me-nietregister aan de daling van de irritatie bijgedragen. De daling in het vertrouwen in goededoelenorganisaties die we in de vorige meting al signaleerden heeft zich doorgezet: het percentage van de Nederlanders dat geen of weinig vertrouwen heeft in goededoelenorganisaties is gestegen naar 28 en het percentage dat veel of erg veel vertrouwen heeft is gedaald naar 30. Opvallend is dat het vertrouwen in goededoelenorganisaties is gedaald, terwijl het vertrouwen in kerken licht is gestegen. Dit vertrouwen was in 2010 na de publiciteit over seksueel misbruik binnen de Katholieke Kerk op een dieptepunt beland. Nu lijkt het vertrouwen voorzichtig weer wat toe te nemen.

In deze editie van 'Geven in Nederland' hebben we voor het eerst gevraagd naar het vertrouwen in de overheid. Bijna vier op tien Nederlanders heeft weinig tot geen vertrouwen in de overheid en iets meer dan twee op tien heeft veel vertrouwen in de overheid. Ondanks het dalende vertrouwen in goededoelenorganisaties hebben Nederlanders dus nog altijd meer vertrouwen in die organisaties dan in kerken en de overheid.

Tabel 1.9 Opvattingen over effectiviteit van goededoelenorganisaties, 2010 en 2012 ('mee eens' of 'helemaal mee eens' in procenten)

	2010	2012
Goede doelen zijn vaak niet effectief bezig	51	51
Veel goede doelen leveren slecht werk	23	25
Geld geven aan ontwikkelingshulp heeft geen zin	32	30
Goede doelen leveren een effectieve bijdrage aan de oplossing van problemen in de wereld	28	30

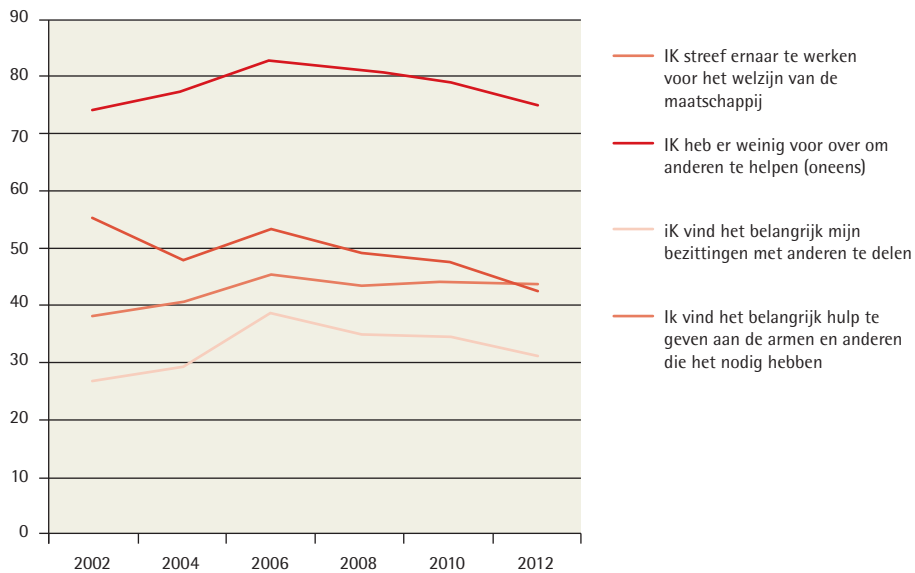
Tabel 1.9 laat zien dat opvattingen over de effectiviteit van goededoelenorganisaties in de afgelopen twee jaar nauwelijks zijn veranderd. Ongeveer de helft van de respondenten is het eens of helemaal eens met de stelling dat goede doelen vaak niet effectief werken, een kwart is het (helemaal) eens met de stelling dat veel goed doelen slecht werk leveren en drie op de tien vindt dat geld geven aan ontwikkelingshulp geen zin heeft. Eveneens drie op de tien respondenten vindt dat goede doelen een effectieve bijdrage leveren aan de oplossing van problemen in de wereld.

Gezien het dalende vertrouwen lag het eerder voor de hand dat opvattingen over effectiviteit ook negatiever waren geworden, maar dit blijkt niet het geval. Op twee stellingen zien we zelfs een ontwikkeling in de tegenovergestelde richting: de stelling dat ontwikkelingshulp geen zin heeft kan op iets minder instemming rekenen dan in 2010 en iets meer Nederlanders zijn ervan overtuigd dat goede doelen een effectieve bijdrage leveren aan de oplossing van problemen in de wereld dan in 2010. Heel sterk zijn de verschillen tussen 2010 en 2012 echter niet. We kunnen daarom niet van een duidelijke trend spreken.

Naast opvattingen over goededoelenorganisaties zijn ook algemeen filantropische waarden van cruciaal belang voor de geefbereidheid van Nederlanders. Filantropische waarden zijn maatschappelijke waardeoriëntaties die specifiek op filantropie betrekking hebben. Dit zijn bijvoorbeeld altruïstische waarden en opvattingen over maatschappelijke verantwoordelijkheid. Ten slotte zijn het gegeneraliseerde sociaal vertrouwen en het geefplezier van belang voor het geefgedrag. Het gegeneraliseerde sociaal vertrouwen is een indicator van de mate van sociale samenhang in de samenleving (CBS, 2010) en hangt ook samen met het vertrouwen in goededoelenorganisaties (Bekkers, 2003).

Figuur 1.17 laat de trend zien in de altruïstische waarden van Nederlanders. Na een aanvankelijke stijging in 2004 en 2006 zien we daarna een lichte daling in de mate waarin Nederlanders instemmen met stellingen die altruïstische waarden uitdrukken.

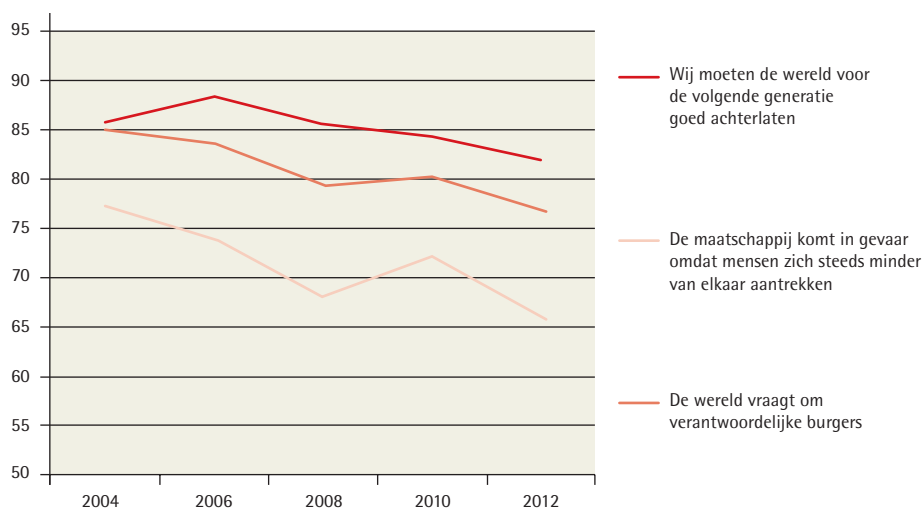
Figuur 1.17 Altruïstische waarden van de Nederlandse bevolking, 2002-2012 ('mee eens' of 'helemaal mee eens' in procenten)

In figuur 1.18 is de ontwikkeling in maatschappelijke verantwoordelijkheid zoals gemeten met de filantropieschaal (Schuyt, Bekkers & Smit, 2010) weergegeven. Sinds 2004 is de mate van instemming met stellingen die een houding van maatschappelijke verantwoordelijkheid uitdrukken duidelijk verminderd.

In tabel 1.10 zijn de trends weergegeven in het gegeneraliseerd sociaal vertrouwen en het geefplezier. Het gegeneraliseerd sociaal vertrouwen is licht gestegen in de afgelopen jaren: het percentage van de bevolking dat van mening is ('mee eens' of 'helemaal mee eens') dat de meeste mensen te vertrouwen zijn is gestegen naar 48% (eerder constant op 45% sinds 2006) en het percentage dat het (helemaal) oneens met de stelling dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn in het omgaan met andere mensen is gedaald van 29% in 2006 naar 23% in 2012. De trend naar meer sociaal vertrouwen is eerder gemeld door het CBS (Schmeets & Linssen, 2012) en het SCP (Den Ridder, Dekker & Van Ditmars, 2012, p. 17). De mate van instemming met stellingen over het plezier dat mensen ontleen aan geven is niet veranderd sinds 2010.

Figuur 1.18 Sociale verantwoordelijkheid (filantropieschaal) van de Nederlandse bevolking ('mee eens' of 'helemaal mee eens' in procenten, 2002-2012)

Tabel 1.10 Sociaal vertrouwen en geefplezier, 2002-2012 ('mee eens' of 'helemaal mee eens' in procenten)

	2002	2004	2006	2008	2010	2012
In het algemeen zijn de meeste mensen te vertrouwen	46	48	45	45	45	48
Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn in het omgaan met andere mensen	25	26	29	26	23	23
Van geven aan een goed doel word ik gelukkiger	–	^a 13	^a 13	–	18	19
Geven aan een goed doel geeft mij een beter gevoel dan iets kopen voor mezelf	–	^a 9	^a 14	–	11	12
Van het geven van een cadeau aan iemand anders word ik gelukkiger	–	–	–	–	56	56

^a In 2004 en 2006 varieerden de antwoordcategorieën op deze stellingen van 1: 'helemaal niet belangrijk' tot 5: 'erg belangrijk'. In de andere jaren en voor de stellingen over vertrouwen varieerden de antwoordcategorieën van 1: 'helemaal mee oneens' tot 5: 'helemaal mee eens'.

1.9 Dynamiek in geefgedrag

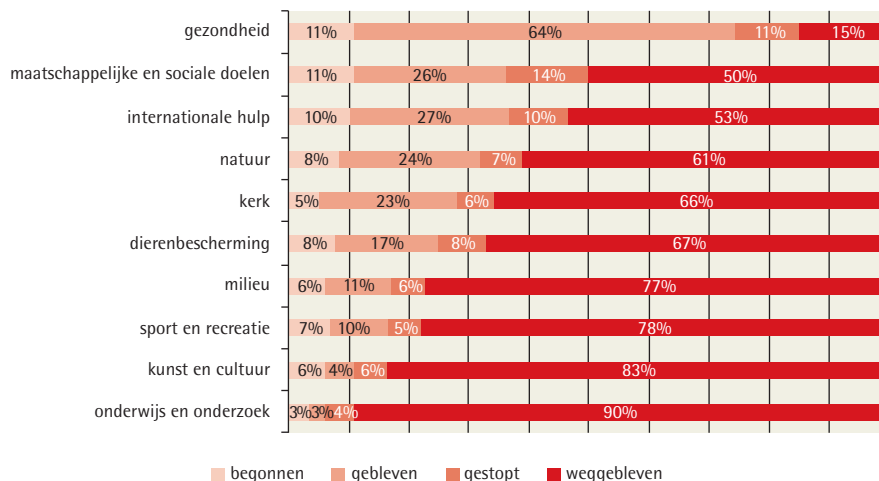
De daling in het geefgedrag die we eerder op macroniveau zagen komt ook terug in de dynamiek in het geefgedrag van afzonderlijke huishoudens. Zowel het percentage huishoudens dat geeft aan goededoelenorganisaties als het aantal sectoren waarin huishoudens goede doelen steunen is licht gedaald. In 2011 gaf 49% van de huishoudens aan organisaties in twee of meer sectoren, in 2009 was dat percentage nog 54%.

In de longitudinale groep huishoudens die zowel in 2009 als in 2011 aan het 'Geven in Nederland onderzoek'-meededen (n=1261) is het totaalbedrag aan giften tussen 2009 en 2011 gedaald met 8%.¹ Uit nadere analyse blijkt dat de daling in geefgedrag zich in bepaalde categorieën sterker voordoet dan in andere. Dit zijn soms categorieën waarin zich normaal gesproken de meer vrijgeveige donateurs bevinden, zoals frequente kerkgangers (een daling van gemiddeld € 56), huishoudens die veel verzoeken krijgen om giften (een daling van € 28) en respondenten met veel vertrouwen in goededoelenorganisaties in 2010 (een daling van € 33). De daling is ongeveer gelijk verdeeld over de verschillende inkomensgroepen.

Een uitzondering op het patroon vormen huishoudens van ouderen, huishoudens in de grote steden, huishoudens van hoger opgeleiden en huishoudens die financieel vermogen achter de hand hebben. Onder deze huishoudens steeg het totaalbedrag aan giften, geheel tegen de algemene dalende trend in.

Voor de huishoudens die zowel in 2009 als in 2011 aan het 'Geven in Nederland'-onderzoek meededen is de dynamiek in het geefgedrag per sector weergegeven in figuur 1.19. Per sector is het percentage van de huishoudens weergegeven dat in 2011 en 2009 aan de betreffende sector gaf (de huishoudens die donateurs zijn 'gebleven'), het percentage dat in 2011 aan de betreffende sector gaf maar in 2009 nog niet ('begonnen'), het percentage dat in 2009 wel aan de betreffende sector gaf maar in 2011 niet ('gestopt') en het percentage dat noch in 2009, noch in 2011 aan de betreffende sector gaf.

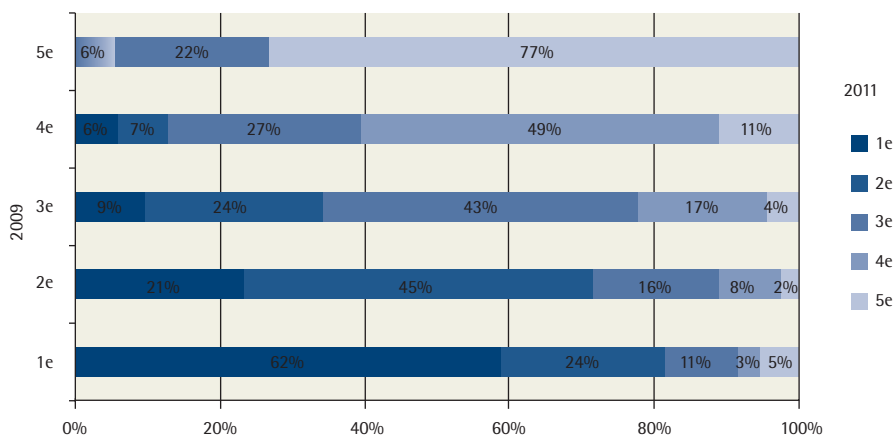
Figuur 1.19 Dynamiek in geefgedrag naar sector, 2009 en 2011

¹ In deze analyse zijn de gewinsoriseerde totaalbedragen geanalyseerd, dus exclusief de uitschieters in het 100^e percentiel. In 2009 bedroeg het gemiddelde totaalbedrag aan giften in de longitudinale groep € 212, in 2011 € 196. Dit verschil is significant ($p < .023$). Als de uitschieters ook worden meegenomen is het verschil niet significant.

In de sector gezondheid is sprake van de grootste loyaliteit in het geefgedrag tussen 2009 en 2011. 64% van de bevolking gaf zowel in 2009 als in 2011 aan gezondheid. We zien wel een daling van het percentage van de bevolking dat loyaal is gebleven, want tussen 2007 en 2009 lag dit percentage nog op 68%. Het percentage dat is weggebleven als donateur aan doelen op het gebied van gezondheid is gestegen van 13% naar 15%. Tegelijkertijd zien we stijgingen in de percentages respondenten die hun geefgedrag op het terrein van gezondheid hebben veranderd. Tussen 2009 en 2011 begon 11% met geven aan gezondheid, tussen 2007 en 2009 was dit 7%. In mindere mate zien we deze trends ook terug in enkele andere sectoren.

Figuur 1.20 Mobiliteit in geefgedrag per kwintiel, 2009 en 2011

De dynamiek in het geefgedrag komt ook naar voren uit figuur 1.20. In deze figuur is weergegeven hoe het geefgedrag van de huishoudens per kwintiel is veranderd. Het uitgangspunt is het geefgedrag in 2009. De onderste balk in de figuur maakt duidelijk dat 62% van de huishoudens die in 2009 tot de minst gevende huishoudens behoorden zich in 2011 in hetzelfde kwintiel bevindt. Vier van de tien van deze huishoudens zijn dus meer gaan geven. Een kwart is één kwintiel opgeschoven en 5% is in 2011 in het hoogste kwintiel terechtgekomen. In het tweede, derde en vierde kwintiel zien we de meeste beweging; in deze groepen schuift meer dan de helft van de huishoudens op naar een ander kwintiel. In het hoogste kwintiel zien we de minste beweging: meer dan driekwart van de huishoudens die in 2009 tot de meest vrijgevige huishoudens van Nederland behoorden gaven in 2011 opnieuw een bedrag dat tot de hoogste 20% giften behoorde, 22% zakte één kwintiel en 6% daalde naar het eerste, tweede of derde kwintiel. De meeste dynamiek in het geefgedrag is dus te vinden in de eerste vier kwintielen en betreft de 80% huishoudens die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor 20% van het totaalbedrag aan giften.

De relatieve stabiliteit in het geefgedrag van het bovenste kwintiel zegt overigens niets over de veranderingen in de hoogte van het gemiddelde bedrag. De volgorde van de huishoudens als we ze op een rij zetten van lage naar hoge totaalbedragen blijft weliswaar voor een groot deel hetzelfde, maar het niveau van geefgedrag in euro's daalt. Dit zien we in tabel 1.11. De gemiddelde giften nemen af in alle kwintielen.

Tabel 1.11 Gewinsoriseerde gemiddelde giften per kwintiel, 2009 en 2011

	2009	2011
Laagste kwintiel	€ 2	€ 1
2e kwintiel	€ 22	€ 17
3e kwintiel	€ 63	€ 50
4e kwintiel	€ 152	€ 125
Hoogste kwintiel	€ 753	€ 723
Alle huishoudens	€ 205	€ 182

Literatuur

- Bekkers, R. (2003). Trust, Accreditation, and Philanthropy in the Netherlands. *Nonprofit & Voluntary Sector Quarterly*, 32(4), 596-615.
- Bekkers, R. (2011). *Ontwikkelingen in de werving van structurele donateurs onder de grootste goededoelenorganisaties in Nederland. Onderzoek in opdracht van de VFI, branchevereniging voor goede doelen*. VU Amsterdam: Werkgroep Filantropische Studies.
- Bekkers, R. & Wiepking, P. (2011). 'Who Gives? A Literature Review of Predictors of Charitable Giving. Part One: Religion, Education, Age, and Socialisation. *Voluntary Sector Review*, 2(3), 337-365.
- CBS (2010). *Sociale Samenhang. Participatie, vertrouwen en integratie*. Den Haag/Heerlen: CBS.
- Ridder, J. den, Dekker, P. & Van Ditmars, (2012). *Continu Onderzoek Burgerperspectieven 2012*|4. Den Haag: SCP.
- Schmeets, H. & Linssen, R. (2012). Vertrouwen in medemens neemt gestaag toe. CBS Webmagazine, 11 januari 2012. Verkregen van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-3551-wm.htm> op 12 maart 2013.
- Schuyt, T.N.M., Bekkers, R. & Smit, J.H. (2010). The Philanthropy Scale. A Sociological Perspective in Measuring New Forms of Pro Social Behaviour. *Social Work & Society*, 8(1), 121-135.
- Wiepking, P. & Bekkers, R. (2012). Who Gives? A Literature Review of Predictors of Charitable Giving. Part Two: Gender, Marital Status, Income, and Wealth. *Voluntary Sector Review*, 3(2), 217-245.

